

નિવેદન

આ નવલકથા છે, નાટક નથી. છતાં પરંપરાગત નવલકથાની જેમ અહીં કોઈ પ્રકારનાં વર્ણનો નથી. બલકે આખી નવલકથા સંવાદો દ્વારા રજૂ થઈ છે. આ કારણસર થોડા શબ્દોમાં ભાવ તીવ્ર ઘૂંટી શકાયો છે. વર્ણનો અલબત્ત, ભાવને ઉપસાવવામાં નવલકથામાં મદદરૂપ થાય જ છે, પણ અહીં એવી જરૂર લાગી નહીં. આ પ્રકારની, ફક્ત સંવાદો દ્વારા રચાયેલી નવલકથા ગુજરાતીમાં આ પહેલી જ છે. પશ્ચિમમાં પણ આવા પ્રયોગો થોડા જ થયા છે, ખાસ કરીને મેન્યુઅલ પ્યુગે ('કિસ ઓફ ધ સ્પાઈડર વુમન) સ્પેનિશ ભાષામાં કર્યા છે.

'સપ્તપદી' વિશે થોડી માહિતી અહીં આપવી ઉચિત લાગે છે. આમ એક સત્યઘટના પર આધારિત છે, પણ મોટા ભાગના પ્રસંગો કલ્પિત છે અને પાત્રાલેખન પણ. અમેરિકા લગ્ન કરીને જતી ગુજરાતી યુવતીઓ કોઈ વાર કેવી કફોડી સ્થિતિમાં મુકાઈ જાય છે એ વિશે તો ઘણી માહિતી છાપાં, મેગેઝિનોમાં આવી ચૂકી છે. આ નવલકથા પણ આવી જ એક યુવતી વિશે, શ્વેતા વિશે છે. પણ શ્વેતા મોડર્ન યુવતી છે એટલે એ ભાગ્યને દોષ દઈ સંજોગવશ થાય કે તદ્દન હતાશ થઈ આત્મઘાત કરે એવી નથી. એ શક્ય છે તેટલું અને પોતાના સંસ્કારોને અનુરૂપ રહે એ રીતે લડી લેવાનો મિજાજ ધરાવે છે. એને સાથ આપનારાં છે ધવલ અને વિભા અને મિ. વિલિયમ્સ અને મિ. સ્મિથ. 'બે પાત્રો ખૂબ મહત્ત્વનાં, પણ નેપથ્યમાં રહેનારાં છે, અને તે શ્વેતાની મમ્મી અને એનો વર કિરીટ. આમ સાત મુખ્ય પાત્રોની આ નવલકથા છે. બાકીનાં પાત્રો મહત્ત્વનાં, પણ ગૌણ છે.

'સપ્તપદી' એ હિંદુ લગ્નજીવનમાં પગલાં પાડનારે હૃદયથી કરેલી ખૂબ જ મહત્ત્વની પ્રતિજ્ઞા છે. છતાં આપણા ધાંધલિયા લગ્નસમારંભોમાં આ પ્રતિજ્ઞા ગોરમહારાજ જ બોલી જતા હોય

છે. જે પ્રતિજ્ઞા સમજીને વર-કન્યાએ લેવાની હોય છે તે ખરેખર તો એમને કાનેય પડતી નથી. અને આ ફરિયાદ આજકાલની નથી, 'સરસ્વતીચંદ્ર'ના ચોથા ભાગમાં પણ કુમુદ-મોહિનીના સંવાદમાં આ સૂર સંભળાય છે (આવૃત્તિ ૪).

સામાન્ય રીતે સપ્તપદીની પ્રતિજ્ઞા વર લે છે અને કન્યા વરને એ પ્રતિજ્ઞામાં સાથ આપવા માટે સંકલ્પ કરે છે. આમ તો આ પ્રતિજ્ઞાઓ મેળવવી પણ અઘરી પડે છે, પણ આપણા ત્રણ મહાન સાહિત્યકારોએ એને પોતાની રીતે રજૂ કરી છે, જે અહીં અવતરણ રૂપે મૂકી છે. વાચકોને એ ગમશે, એટલું જ નહીં, પણ આ ત્રણ સાહિત્યસર્જકો ને વિચારકોના વિચારભેદને પણ સરસ રીતે એ માણી શકશે.

છેલ્લે, એટલું જ કે આ સપ્તપદીની પ્રતિજ્ઞાઓ પાળવા વિશેની નવલકથા નથી, પણ કેટલાંક લગ્નમાં એનો કેવી રીતે જાણી કરીને સભાનતાથી સિસ્ટમેટિકલી સચોટ રીતે વિચ્છેદ થાય છે એની નવલકથા છે.

શ્રી હરીન્દ્ર દવે તથા શ્રી નવભારત સાહિત્ય મંદિર પરિવારનો આના પ્રકાશન બદલ હું આભારી છું.

– પ્રકાશ ત્રિવેદી

પણ એ શા માટે આવે છે?

મને ખબર નથી.

અને તે પણ વળી કેમ આપણે ત્યાં? એને એનું ઘર તો છે ને વર પણ છે!

એ પણ ખબર નથી.

તો પૂછતાં શું તકલીફ પડી? મારે પેલાને જણાવવાનું શું છે?

એનો બે જ મિનિટ માટે ફોન હતો. તે પણ વોશિંગ્ટન એરપોર્ટથી. એટલું જ કહ્યું, હું બપોરના ચાર વાગ્યાની ફ્લાઇટમાં ત્યાં આવું છું. મને લેવા આવશે? મેં હા પાડી. હવે જવું જ જોઈએ ને?

તે જજે. ના કોણ પાડે છે? આમેય કહ્યા પછી ફેરવી તોળનારી તું નથી.

તારા મિત્રની જેમ?

મૂઓ એ... આને એણે કાઢી તો નથી મૂકી ને?

એ કદાચ પોતાની મરજીથી નીકળી ગઈ હોય તો? એવી શક્યતા કેમ ના વિચારીએ?

તું આખો દિવસ તારું ફેમિનિસ્ટ વાજું જ વગાડ્યા કર. મને પ્રેક્ટિકલ વાતમાં રસ છે.

પ્રશ્ન એક જ છે... તારે સાથે આવવું છે?

ત્રણ વાગ્યે? આર યુ કિડિંગ?

ઓ.કે. સૂટ યૉર સેલ્ફ. પણ લંચમાં ઘેર આવજે.

નો વે. આઈ હેવ થિંગ્સ ટુ ડુ હિયર. અહીં મરવાનોય સમય નથી.

ભલે. તને યાદ દેવડાવું કે આપણા બેની વચ્ચે એક જ ગાડી છે, જે અત્યારે તારી પાસે છે. મારે ગાડીનું શોપિંગ કરવા તો નહીં નીકળવું પડે ને?

ઓકે. ઓકે. ગોટ યૉર મેસેજ... જલદી ખવાય એવું કંઈક તૈયાર રાખજે, બસ.

તને મૂકીને થોડું શોપિંગ તો કરવું છે.

શું લેવું છે?

આ આવશે તો એને સૂવાની સગવડ તો કરવી પડશે ને?

સૂવાની? ખરેખર આપણે ત્યાં રહેવાની છે?

મને લાગે છે કે એમના સંબંધમાં તિરાડ પડી છે. હું તને નહોતી કહેતી? કદાચ તારી મદદ લેવા આવતી હોય.

તું તો બધાની લાઈફમાં ડિસાસ્ટર જ કલ્યા કરે છે.

નોટ રિયલી... ગ્રોસરી પણ લાવવી છે.

તે લાવજે. હવે ફોન મૂક. આ ઑફિસ છે. તારી યુનિવર્સિટી નથી કે ગપ્પાં માર્યા કરાય.

ટટ ટટ ટટ! પેલી ચેકબુક?

તારી પાસે કેડિટ કાર્ડ તો ઘણાં છે.

એ તો છે જ. મ્યુઝિયમ પીસ. આપણું છ મહિના પહેલાંનું રેઝોલ્યુશન?

યા, યા, કેડિટ કાર્ડ ઓછાં વાપરવાનું. હું બેન્કમાં જતો આવીશ ને ચેકબુક તૈયાર હશે તો લઈ આવીશ. નહીં તો કેશ લાવીશ.

વેરી ગુડ. સો નાઈસ ઑફ યુ.

યુ આર ધ બોસ.

યસ. સ્વીટ ઓફ યુ ટુ સે સો.

ઈફ ઓન્લી ઓલ વાઈલ્ડ રેકોગ્નાઈઝ ઘેટ, ઘેર વિલ બી
નાઈધર ડિવોર્સિસ નોર વોર્સ.

હું એટલે અંતિમે નહીં જાઉં.

બાય નાઉ!

સી યુ સૂન!!

